

Valsts prezidenta uzruna preses konferencē par Valsts prezidenta likumprojektu “Latviešu vēsturisko zemju likums”

Publicēts: 24.09.2020.

[Egils Levits](#)

[Iekšpolitika](#)

Šodien es iesniedzu izskatīšanai Saeimā likumprojektu “Latviešu vēsturisko zemju likums”, un tā mērķis ir stiprināt iedzīvotāju piederību vietējām kopienām un latviešu vēsturiskajām zemēm – Kurzemei, Latgalei, Sēlijai, Zemgalei un Vidzemei. Tajā ir arī runa par četrām reģistrētajām kultūrtelpām – suiti, Rucava, Lībiešu krasts, kultūrtelpa “Upīte”, bet ne tikai par jau reģistrētajām kultūrtelpām.

Latvietība nav plakana un standartizēta, kā mums to mēģināja iestāstīt un kādu politiku veidot okupācijas periodā, lai samazinātu latviešu identitātes spēku un vēsturisko dziļumu, un tagad, 30 gadus pēc valstiskās neatkarības atjaunošanas, paaudze, kas ir izaugusi neatkarīgajā Latvijā, sāk arvien vairāk atklāt mūsu vēsturisko dziļumu, kāds tas ir arī citās Eiropas valstīs, kur nav bijusi šāda veida sakņu “nogriešanas” vai “izsīkšanas” politika, kā mums tas bija okupācijas laikā.

Šī likumprojekta mērķis ir tāds, ka nevis valsts neitrāli noraugās, bet aktīvi atbalsta iniciatīvu, kas nāk no cilvēkiem pašiem. Likumprojekts pēc būtības piedāvā apzināties, ka latviskā daudzveidība nav pašsaprotama, bet par to ir jā rūpējas ar apzinātas politikas palīdzību.

Likumprojekts ietilpst Satversmes ievada ietvarā, un Satversmes ievads, protams, nosaka Latvijas valsts pienākumu un garantē mūsu valsts nācīgas kultūras pastāvēšanu cauri gadsimtiem. Šeit ir ielikts ilgtspējības princips. Un, ja mēs pievēršamies vārdam “kultūra”, tad arī kultūrai ir jābūt ilgtspējīgai, un tai ir divas laika dimensijas – vēstures un nākotnes dimensija. Likumprojekts vēršas pie abām dimensijām. Protams, mūsu vēsturiskais mantojums ir jā saglabā, bet mēs arī katru dienu, katru mēnesi, katru gadu radām jaunu pienesumu šim vēsturiskajam slānim, kas vērsts uz attīstību. Mēs varētu teikt, ka likumprojekts savu mērķi būtu

sasniedzis tad, ja nākamajām paaudzēm būtu pieejama latviskā daudzveidība vismaz tādā pašā līmenī, kāda tā ir šodien pieejama mums.

Mēs dzīvojam globalizācijas, unifikācijas laikmetā, un protams, mums kā latviešiem un Latvijas valstij ir zināms pienākums mūsu identitāti padziļināt. Likumprojektā ir noteikta pagastu un pilsētu piederība piecām latviešu vēsturiskajām zemēm – Kurzemei, Vidzemei, Latgalei, Zemgalei, Sēlijai. Latviešu vēsturiskās zemes ir Satversmes jēdziens. Taču līdz šim tas nebija kaut kā konkretizēts. Mūsu galvās bija šīs vēsturiskās zemes, un šis likumprojekts tagad piedāvā to konkretizēt. Es gribu uzsvērt, ka starp šīm zemēm nepastāv robežas, tās ir saskarsmes līnijas, jo kultūra, valoda, cilvēki ir pāri šīm līnijām, kas nosaka identitāti.

Latviskums šī likumprojekta izpratnē ir atvērts. Ir, protams, ņemta vērā Latvijas pirmiedzīvotāju lībiešu kultūrtelpa, kā arī mijiedarbība ar tradicionālajām Latvijas mazākumtautībām. Es jau minēju, ka likumprojekts pieskaras arī mazajām kultūrtelpām, un šīs četras jau ir reģistrētas, taču es esmu pārliecināts, ka ir daudz vairāk šādu vietējo mazo kultūrtelpu ar savu identitāti. Mēs varam minēt kaut vai Piebalgu – mēs visi zinām, kur aptuveni ir Piebalga, kas tai ir raksturīgs, – tā nav oficiāli reģistrēta, bet tā ir viena mazāka kultūrtelpa Vidzemes sastāvā.

Mums ir jāapzinās, ka gan zemes, gan šīs mazās kultūrtelpas ir pastāvīga vērtība, kas veido mūsu identitāti, mūsu vēsturisko dziļumu un atvērtību nākotnei, līdzīgi kā tas ir Rietumeiropas valstīs, kas nav pārdzīvojušas totalitārismu, kur identitāte tika “saplacināta” un padarīta par “parādes” nolūku ar vienādiem, unificētiem tautastērpiem, kas “noplacināja” latvietību.

Kā likums varētu funkcionēt? Ir nepieciešama horizontāla politika un sabiedrības, valsts un pašvaldību līdzdarbība likuma mērķu sasniegšanā. Tādēļ ir arī paredzēts izstrādāt vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plānu (Plāns), un tas ir ļoti būtisks. Tas ir Kultūras ministrijas uzdevums, par ko tā jau ir sākusi domāt. Un, protams, ir nepieciešams nodrošināt arī attiecīgu finansējumu. Tas ir principiāls atbalsts, bet iniciatīvai vienmēr ir jānāk no pašvaldībām, kultūrtelpām, no zemēm, no cilvēkiem. Ja cilvēkiem ir šī apziņa, šī vēlme, tad likums to veicina, un tādā gadījumā valstij ir arī jāatbalsta šī vēlme.

Kā instruments šai sadarbībai ir paredzēts šis Plāns, bet arī Latviešu vēsturisko zemju attīstības padome, kurā būs attiecīgie ministri un kas sanāks aptuveni reizi gadā un sniegs ziņojumu par šī likuma izpildi, lai likums nepaliek tikai “uz papīra”.

Piedāvātā likuma sākumā ir arī preambula. Mums ir daži likumi, kuriem ir preambula, piemēram, Pilsonības likums. Tā ir svarīga likuma sastāvdaļa, jo tajā ir izskaidroti likuma mērķi. Tas ir ārkārtīgi svarīgi, lai labāk izprastu šo likumu gan pilsoņiem, gan tiem, kuri to ievieš praksē.

Likumam ir pievienota arī lietpratēju izstrādāta latviešu vēsturisko zemju karte, kas balstās uz zinātniskiem kritērijiem un argumentiem. To diskutēs arī noteikti Saeimā, tā lielā mērā atbilst tiem priekšstatiem, ko mēs domājam, sakot “Vidzeme”, “Latgale”, bet tur ir arī precīza karte.

Nobeigumā es gribētu izteikt cerību, ka Saeima atbalstīs šo likumprojektu. Pirms dažām dienām man bija tikšanās ar visu Saeimas frakciju vadītājiem par šo jautājumu, un es saņēmu principiālu atbalstu, ka tas iederas mūsu Satversmes kontekstā, kas padara šo Satversmes daļu, kas attiecas uz mūsu vēsturisko mantojumu un kultūru, spēcīgāku nekā līdz šim. Es ceru arī uz sabiedrības atbalstu un to, ka tā aktīvi izmantos likuma piedāvātās iespējas. Likums tagad Saeimā tiks apspriests, *ies savu gaitu*, un jācer, līdz gada beigām arī tiks pieņemts.

[Likumprojekts “Latviešu vēsturisko zemju likums”](#)

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidenta-uzruna-preses-konference-par-valsts-prezidenta-likumprojektu-latviesu-vesturisko-zemju-likums>